

Розширений план лекцій

Лекція 1. Поняття про гендер

Історія виникнення поняття гендер. Визначення поняття. Різниця між поняттями «стать» і «гендер». Стать і гендер. Поняття психологічної статі: біполярна і мультиполярна моделі. Теорії гендера: соціальний конструктивізм та інтеракціонізм, «вироблення гендера», біологічний фундаменталізм (Фрейд), структурний, або рольовий фундаменталізм (Парсонс, Мід), символічний фундаменталізм (Фуко, Лакан, Деррида). Гендерні норми. Гендерне занепокоєння. Рівні конструювання гендеру. Гендерний контракт. Гендерний дисплей. Гендерна проблематика в різних науках.

Лекція 2. Теоретичні основи гендерної психології.

Психоаналіз як поштовх до розвитку гендерних теорій. Біологічний фундаменталізм (Фрейд), психоаналіз Юнга. Феміністська критика психоаналізу Фрейда (Карен Хорні, Хелен Днйч), структурний, або рольовий фундаменталізм (Парсонс, Мід), соціальний конструктивізм та інтеракціонізм, гуманістична психологія, теорії «doing gender» (вироблення гендеру).

Лекція 3. Предмет і методи гендерної психології.

Предмет і структура гендерної психології. Предмет і структура гендерної психології, її методологічне підґрунтя. Сучасні тенденції розвитку гендерних досліджень в психології. Уявлення про жіночу і феміністську психологію. Чоловічі дослідження.

Методи гендерної психології. Експериментальні методи, кількісні методи. Якісні методи: інтерв'ю, опитувальники, фокус групи, етнографічні методи, аналіз випадку, біографічний метод, усна розповідь, аналіз нарративу, аналіз дискурсу.

Лекція 4-6. Розвиток гендерної ідентичності

Типології розвитку гендерної ідентичності (біологічні, психологічні, соціокультурні й інтегральні) і різні психологічні підходи до розвитку ідентичності. Психоаналітичний підхід: класична теорія Фрейда, розвиток ідей класичного психоаналізу стосовно до ідентичності в роботах К. Хорни, Е. Еріксона, Н. Чодоров, Е. Качак. Юнгіанський підхід до ідентичності: архетипи жінок і чоловіків.

Характеристика соціальних теорій розвитку ідентичності – соціального навчання, когнітивного розвитку, соціальних ролей, схем, скриптів.

Феміністська критика теорій розвитку гендерної ідентичності: феміністська критика теорій Марсія і Еріксона в роботах Джоссельсон і феміністська критика теорії Колберга К.Гілліган. Взаємозв'язок гендерної особистісної і колективної ідентичності.

Лекція 7. Гендерна соціалізація і гендерні стереотипи.

Поняття про гендерну соціалізацію. Асиметрія гендерної соціалізації в дитячому віці. Інститути соціалізації: батьки, сестри-брати, однолітки, школа, ЗМІ. Особливості соціалізації хлопчиків і особливості соціалізації дівчат. Особливості соціалізації в різному віці. Поняття про ейджизм.

Поняття про гендерні стереотипи, їхнє походження і роль в різних сферах життя людей. Функції стереотипів. Характеристика різних груп гендерних стереотипів. Вплив гендерних стереотипів на поведінку та міжособистісне спілкування. Сексизм і його прояви.

Лекція 8. Гендерні ролі

Поняття психологічної статі: біполярна і мультиполярна моделі. Морфологічні і фізіологічні відмінності чоловіків і жінок. Поняття про паспортну, генетичну, гонадну, морфологічну і церебральну стать.

Гендерна роль, стереотипи про традиційні гендерні ролі. Обмеження, що накладаються традиційними жіночою і чоловічою ролями. Гендерний конфлікт і різноманіття гендерних ролей. Поняття про андрогінію, теорія

гендерних ролей С.Бем. Фемінінність, маскуліність, андрогінність і їх характеристики.

Лекція 9. Гендер і спілкування

Гендер і спілкування. Особливості мовної поведінки чоловіків і жінок. Використання сленгу та гумор. Невербальне спілкування: погляд, дотик, посмішка, особистий простір, поза, зовнішність. Вплив культури на невербальне спілкування. Сексизм у спілкуванні. Мова любові. Різні мови любові.

Лекція 10. Гендер і когнітивно-емоційна сфера

Гендерні особливості сенсорно-перцептивної сфери (чутливість, сприйняття, спостережливність) і інтелектуальної сфери: просторові здібності, математичні здібності, особливості пам'яті, мовні і художні здібності. Спроби пояснення цих особливостей.

Різниця в емоційності чоловіків та жінок і теорії, що її пояснюють: еволюційні, психоаналіз, біхевіоризм, соціобіологічні теорії, біологічні теорії, соціально-психологічні. Особливості прояву базових емоцій. Гендерні особливості емоційних властивостей особистості, прояву емоцій, розпізнавання емоцій іншої людини. Особливості агресивної поведінки чоловіків та жінок, їх мотивації досягнень, успіху і невдачі, впевненості в собі.

Лекція 11-12. Дружні та сімейні відносини

Дружні відносини: дружба жіноча, чоловіча, між чоловіками і жінками. Зміни дружніх відносин у ході життя. Відносини з братами і сестрами.

Відносини любові. Шлюб, традиційний і сучасний. Влада в шлюбі, відносини в шлюбі, зміни гендерних ролей.

Материнство: образи материнства. Чи змінює материнство ідентичність жінки. Досвід материнства. Матері-одиначки. Майбутнє материнства.

Батьківство. Гендер, культура і постіндустріальна родина (виховання дітей і домашня робота, роль батька, роль матері).

Лекція 13-14. Гендер і насильство

Поняття гендерного насильства і домашнього насильства. Прояви домашнього насильства (фізичне, сексуальне, емоційне, психологічне, економічне насильство). Стадії домашнього насильства. Ознаки емоційного насильства. Портрети жертви і агресора. Запобігання гендерному насильству. Булінг і його характеристики. Кібербулінг. Насильство спрямоване на дітей. Сексуальне насильство дітей. Сексуальні домагання: на роботі, в родині, серед однолітків. Соціальні умови насильства. Психологічні наслідки насильства. Зґвалтування: міфи та сценарії. Фізичні і психологічні наслідки.

Лекція 15. Гендер та робота, кар'єра, лідерство

Гендерний розподіл праці. Традиційна кар'єра, стереотипи, освітня система, рольові моделі. Гендер і сучасна робота: надії і чекання, професійна сегрегація, стереотипи і дискримінація, фінансова нерівність.

Кар'єра, кар'єрні чекання і гендерні ролі, кар'єрні можливості та бар'єри. Гендерні відмінності в стилі лідерства. Гендер і менеджмент: „липка підлога”, „скляна стеля” і „швидкісний ескалатор”. Розвиток жіночої кар'єри – є чи перешкоди зсередини. Баланс між кар'єрою і родиною.